

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ
(ДО 27-Ї РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ)**

27 червня 2023 р.

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Актуальні питання становлення та розвитку сучасного
конституціоналізму в Україні
(до 27-ї річниці Конституції України)**

27 червня 2023 р.

ОДЕСА- 2023

УДК 351.74:340.1

П43

Рекомендовано до друку кафедрою конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 13 від 14 червня 2023 року)

Упорядник:

Львова Єлизавета Олегівна, професор кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

Редколегія:

Корнієнко Максим Вікторович, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук професор;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Юрченко Микола Миколайович, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки О Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук, доцент

- П43 Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні (до 27-ї річниці Конституції України) Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 27 червня 2023 р. / упорядник Є.О.Львова, Редакційна колегія М.В. Корнієнко, М.М. Юрченко – Одеса, ОДУВС, 2023. – 220 с.

Збірник містить матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні» (до 27-ї річниці Конституції України, Одеса, 27 червня 2023 р.).

Збірник може бути використаний перемінним складом юридичних закладів освіти, науковцями, практичними працівниками.

© ОДУВС, 2023

ДОСВІД ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В ЧАСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ТАРАСЕНКО Л.Б.	177
ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ ТОЛМАЧЕВСЬКА Є.	181
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ ТА САМОБУТНОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ ХАБЄЄВ В.М.	183
БЕЗПЕКОВА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ І БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ ХАБЄЄВ В.М., ЯРМАКІ В.Х.	185
КОНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ ЧЕРВОНІЮК Т.О.	188
КОНСТИТУЦІЙНА АСАМБЛЕЯ ЯК ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЧЕРНЯВСЬКА О.О.	191
ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ ШВЕЦЬ М.О.	195
ВІЙНА: ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ШЕВЧУК В.В., ХЛОБОК Д. Р.	199
ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИТУЛКУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ШИН І.А.	203
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: МІСЦЕ ТА РОЛЬ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ЮРДИК І.В.	207

ВІЙНА: ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Шевчук Вікторія Вікторівна,

старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Одеського державного університету внутрішніх справ

Хілобок Даниїл Русланович,

курсант 1-го курсу ФПФОДР
Одеського державного університету внутрішніх справ

«Так буде, поки основні права людини не стануть рівними для всіх, незалежно від раси, А поки що – війна. Так буде до тих пір, поки мрія про вічний мир, про всесвітню єдність, правило міжнародної моралі буде залишатися лише мрією, тривкою ілюзією, здійснення якої всі прагнуть, та ніхто ніколи не досягне. Сьогодні ж – війна, війна» [1].

24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Військовослужбовці збройних сил держави-агресора вчиняють різноманітні злочини на нашій землі:

вбивають, калічать і катують мирних мешканців, гвалтують жінок, дівчат і дітей, руйнують житлову інфраструктуру, мародерять. Вищенаведений перелік злочинних діянь загарбників проти цивільного населення України не є вичерпним, окупанти порушують всі закони і правила ведення війни.

Інформація про масштабні масові звірства російської армії сколихнула не лише нашу країну, а й увесь цивілізований світ, одна з таких інформаційних новин була опублікована 3 квітня, коли рашисти залишили окуповану Бучу Київської області. Згодом відкрилась ще страшніша інформація про масові вбивства та руйнування, вчинені російськими військовими у Бородянці. А які ще жахіття відкриються нам і світу, коли ворога вдасться вибити взагалі з України, і ми будемо спроможні побачити абсолютно всі міста та села, де був окупант. Так, в ООН підтвердили вбивства росіянами 1 348 цивільних у Маріуполі, серед них 70 дітей. Реальні цифри набагато вищі – заявила Верховний комісар ООН з прав людини Мішель Бачелет [2]. У Маріуполі віднайшли могильник з тілами 200 людей. Про це повідомляє радник мера Петро Андрющенко [2].

Під час війни, особливо війни, що триває безперервно протягом кількох років, цінність життя людини нівелюється. Складно уявити, що конституційні права людини можуть дотримуватися тоді, коли саме життя людини знаходиться під прицілом або розглядається як побічний ефект війни під час масових бомбардувань чи артобстрілів, що прямо чи опосередковано призводять до травм, хвороб, страждань і смерті. Руйнуються прості та життєво необхідні системи: охорона здоров'я, освіта, права на житло, працю, забезпечення їжею, правова система, свобода слова та, що також важливо – відповідальність держави.

Конституція України і Європейська конвенція з прав людини продовжують діяти під час війни, тому права людини зберігають своє значення. Держави зобов'язані не порушувати права людини під час збройного конфлікту. Кожна людина має можливість наполягати на тому, щоб її права дотримувалися і має можливість звертатися до Європейського суду з прав людини із заявою про можливе порушення державою її зобов'язань у контексті війни [3].

Європейський суд з прав людини серйозно почав змінюватися після вторгнення Росії в Україну, як і власне змінюється Рада Європи, інші міжнародні організації та загалом вся Європа.

Європейський суд з прав людини перебуває зараз у процесі втрати держави щодо якої надходить найбільша кількість заяв про порушення нею Європейської Конвенції з прав людини. Суду

доведеться вирішити, як саме діяти стосовно тих приблизно 18 тисяч заяв, які наразі є нерозглянутими проти росії, буде обрана відповідна стратегія. Тобто є всі підстави сподіватися, що ЄСПЛ буде скорочувати відставання і швидше ухвалювати ключові рішення [3].

Міжнародний суд постановив: «Захист, передбачений правами людини, не припиняє діяти під час збройних конфліктів», але насправді, чи діє це положення під час війни? Війна являє собою повний занепад людяності; підриває і обмежує цінності, що лежать в основі прав людини, а разом з ними і правову систему, що має їх захищати. Проте і під час цього занепаду права людини продовжують діяти, хай навіть у слабшому прояві. І хоча вони не дозволяють побороти все зло, вони забезпечують хоч якийсь мінімальний захист і дають хоч якусь надію на справедливість [4].

Війна та надзвичайний стан у країні дозволяють державам «відступити» –або тимчасово відкласти на другий план – від деяких своїх зобов'язань щодо гарантій з дотримання прав людини. Однак певні права людини, такі як право на життя, право на свободу від катувань, жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження, ніколи не дозволено відкладати на другий план. Ці права є основоположними і настільки важливими, що їхнє дотримання необхідно забезпечувати, навіть коли державна безпека знаходиться під загрозою [3].

Специфіка зобов'язань держави стосовно захисту права на життя в умовах воєнного конфлікту включає:

- питання юрисдикції в умовах окупації території;
- перелік зобов'язань держави під час збройного конфлікту;
- межі необхідності застосування сили при правомірних воєнних діях, здійсненні спеціальних операцій;
- особливості розслідування фактів позбавлення життя [3].

Зобов'язання держав щодо захисту права на життя повинні дотримуватись і під час збройних конфліктів усіма сторонами конфлікту.

Російська агресія забирає та руйнує життя українців, завдає масштабних економічних втрат та катастрофічної шкоди в екологічній сфері. Російське повномасштабне вторгнення в нашу державу призвело до погіршення соціально-економічної ситуації не тільки на локальному рівні, а й на регіональному і глобальному рівнях, що в свою чергу, впливає на поглиблення протиріч в сучасному світі. Сьогодні Україна, з величезними людськими та фінансово-

економічними втратами, забезпечує захист східного флангу Європейського Союзу та НАТО від російської збройної інтервенції.

Ще Революція Гідності підтвердила бажання українського народу бути частиною європейської спільноти. Отже, європейська інтеграція є усвідомленим вибором українського народу, що знайшов своє конституційне оформлення внаслідок внесення змін до Конституції України Законом від 07.02.2019 року [5].

Сучасний етап європейської інтеграції визначається комплексом багатовимірних факторів, викликів і загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, серед яких можна виділити мінливість і непередбачуваність світових політико-економічних процесів, посилення протистояння між центрами світового впливу, накопичення кризових явищ на території Європейського Союзу, внутрішні проблеми в Україні тощо. Але зрозуміло, що ці фактори певним чином обумовлені та інспіровані агресією Кремля, яка є найбільшою загрозою для України та її європейського майбутнього.

Майже рік тому країни члени Європейського Союзу проголосували за надання Україні статусу країни кандидата на вступ до Європейського Союзу. Напередодні цієї події, Урсула фон дер Ляєн наголосила, що «...Україна заслуговує на Європейську перспективу. Так, Україна має вітатися як країна-кандидат. Це виходить із розуміння, що велика робота була вже здійснена, але важлива робота все ще попереду. Весь процес оснований на досягненнях, і зараз саме Україна тримає в руках можливість визначити власне майбутнє... Це дійсно історичний момент. Ми всі знаємо, що українці готові помиратися за європейську перспективу. Ми хочемо, щоб вони жили разом із нами, з Європейським Союзом» [6].

Збройне втручання Росії фактично прискорило процес євроінтеграції України та сприяло проєвропейській єдності. Війна призвела до масової «вестернізації» українського суспільства та закріпила незворотній напрямок руху до Європейського Союзу.

Відтак, членство України в ЄС є вибором українського народу, на шляху до якого державній владі та українському суспільству доведеться докласти неабияких зусиль.

Література:

1. Боб Марлі «War» (слова адаптовані зі звернення ефіопського імператора Хайле Селассіє I до ООН у жовтні 1963 року). URL: <https://pesni.guru/text/bob-marley-war>
2. Геноцид: звірства російської армії в Україні. 18+. Сайт: район.in.ua. 13.11.2022. URL: <https://rayon.in.ua/news/505137-genotsid-zvirstva-rosiyskoi-armii-v-ukraini-18>

3. Бунчук О.Б. Право на життя в умовах війни?! Сайт: Chernivtsi Law School. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-zhyttia-v-umovakh-viiny/#:~:text>

4. Війна і тероризм. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/war-and-terrorism#When%20is%20a>

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n6>

6. Україна отримала статус кандидата в ЄС не через війну – фон дер Ляєн. Сайт: Укрінформ. 17.06.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3509118-ukraina-otrimala-status-kandidata-v-es-ne-cerez-vijnu-fon-der-laen.html>